

Sygn. akt III KK 97/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dorota Rysińska (przewodniczący)

SSN Andrzej Ryński (sprawozdawca)

SSN Andrzej Stępka

Protokolant Jolanta Włostowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Grzegorza Krysmanna
w sprawie A. K.

oskarżonego z art. 54 § 2 k.k.s. w zw. z § 1 k.k.s.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 2 września 2016 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w T. z dnia 1 października 2015 r., zmieniającego
wyrok Sądu Rejonowego w T.

z dnia 30 kwietnia 2015 r.,

- 1. uchyla zaskarżony wyrok oraz zmieniony nim wyrok Sądu I instancji i postępowanie karne skarbowe o przestępstwo z art. 54 § 2 w zw. z § 1 k.k.s. na podstawie art. 113 § 1 k.k.s. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. i art. 44 § 1 pkt 1 i § 5 k.k.s. umarza, a kosztami postępowania w sprawie obciąża Skarb Państwa;**
- 2. zwraca A. K. uiszczoną opłatę od kasacji.**

UZASADNIENIE

A. K. został oskarżony o to, że wbrew przepisowi art. 10 ust. 1 pkt 8 lit. a, art. 30 e ustawy z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000r. Nr 14, poz. 176 z późn. zm.) oraz art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 127, poz. 1588, z późn. zm.) uchylał się od opodatkowania poprzez nieujawnienie w zeznaniu o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) P1T-36 za 2008 r. Naczelnikowi Pierwszego Urzędu Skarbowego w T. przedmiotu i podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych w zakresie odpłatnego zbycia niezabudowanej nieruchomości objętej księgą wieczystą Kw nr ... położonej w O. dokonanego w dniu 5 września 2008 r. w wysokości 32.300 zł przez co uszczuplił podatek dochodowy od osób fizycznych w kwocie 32.300 zł, tj. o przestępstwo skarbowe z art. 54 § 2 w zw. z § 1 k.k.s.

Wyrokiem z dnia 30 kwietnia 2015 r., sygn. akt II K .../15, Sąd Rejonowy w T. uznał, że społeczna szkodliwość zarzucanego oskarżonemu czynu nie jest znaczna i na mocy art. 20 § 2 k.k.s., art. 66 § I k.k. oraz art. 67 § I k.k. warunkowo umorzył postępowanie przeciwko A.K . na okres roku próby (pkt I). Na mocy art. 67 § 3 k.k. i art. 39 pkt 7 k.k. zasądził od oskarżonego świadczenie pieniężne w kwocie 500 zł na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej (pkt II), a także wydał rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów sądowych (pkt III).

Na skutek apelacji wniesionej przez oskarżonego Sąd Okręgowy w T. wyrokiem z dnia 1 października 2015 r. w sprawie o sygn. akt IX Ka ..../15, zmienił zaskarżone orzeczenie w ten sposób, że uchylił rozstrzygnięcia zawarte w pkt II i III wyroku. W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasację od tego orzeczenia wywiódł obrońca A. K. zarzucając wyrokowi Sądu odwoławczego obrazę prawa procesowego stanowiące bezwzględną przyczynę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. - naruszenie przepisu prawa procesowego, tj. art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k., stanowiącą okoliczność wyłączającą ściganie, jaką jest przedawnienie karalności zarzucanego czynu - wobec okoliczności, że wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów z dnia 19 listopada 2014 r. nie stanowiło wszczęcia postępowania przeciwko osobie, bowiem

nie nastąpiła promulgacja tego postanowienia zgodnie z art. 313 k.p.k. w zw. z art. 113 k.k.s.

W oparciu o przytoczony zarzut, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania.

W pisemnej odpowiedzi na kasację Naczelnik Pierwszego Urzędu Skarbowego w T. wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest zasadna. W pierwszym rzędzie należy stwierdzić, że okres przedawnienia karalności czynu z art. 54 § 2 k.k.s. zarzuconego A. K. upływał z dniem 31 grudnia 2014 r. Zgodnie z treścią art. 44 § 1 ust. 1 i § 3 k.k.s. karalność tego rodzaju przestępstwa ustaje, gdy od czasu jego popełnienia upłynęło 5 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym upłynął termin płatności należności. Termin przedawnienia mógł jednak ulec przedłużeniu o dalsze 5 lat, jeżeli przed upływem podstawowego okresu przedawnienia karalności „wszczęto postępowanie przeciwko sprawcy” (art. 44 § 5 k.k.s.). W związku z tym dla stwierdzenia, czy w sprawie niniejszej wystąpiła negatywna przesłanka procesowa w postaci przedawnienia karalności przypisanego A. K. przestępstwa z art. 54 § 2 k.k.s., należało rozstrzygnąć, czy w rozumieniu art. 113 § 1 k.k.s. w zw. z art. 71 § 1 k.p.k. i art. 313 § 1 k.p.k., prowadzone w tej sprawie postępowanie karno – skarbowe zostało wszczęte przeciwko A. K. przed dniem 1 stycznia 2015 r., ponieważ z datą 31 grudnia 2014 r. upływał podstawowy termin przedawnienia.

Zgodnie z treścią art. 71 § 1 k.p.k. osoba podejrzewana uzyskuje status podejrzanego z chwilą wydania wobec niej postanowienia o przedstawieniu zarzutów, albo której bez wydania takiego postanowienia postawiono zarzut w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego. Z kolei przepis art. 313 § 1 k.p.k., odnoszący się do przedstawienia zarzutów, dla pełnej skuteczności tej czynności procesowej, przewiduje sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jego niezwłoczne ogłoszenie podejrzanemu oraz przesłuchanie podejrzanego, z wyłączeniem sytuacji, w których ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju.

Precyzyjne zdefiniowanie użytego w art. 71 § 1 k.p.k. terminu „wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów w stosunku do określonej osoby” jest o tyle istotne, w kontekście podniesionego zarzutu przedawnienia karalności, że prawidłowe dokonanie tej czynności procesowej powoduje przekształcenie postępowania przygotowawczego z fazy *in rem* w fazę *in personam*, a w konsekwencji wszczęcie postępowania przeciwko sprawcy, skutkujące przy przestępstwach skarbowych wydłużeniem terminu przedawnienia o okres wskazany w art. 44 § 5 k.k.s.

Instytucja przedstawienia podejrzanemu zarzutów ma charakter gwarancyjny. Osoba w stosunku do której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów uzyskuje status podejrzanego i staje się stroną tego postępowania (art. 299 § 1 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s.). Korzysta ona tym samym z szeregu gwarancji procesowych, np. może ustanowić obrońcę, czy też domagać się wyznaczenia obrońcy z urzędu, wpływać na kształt dowodów zbieranych w tej fazie postępowania, przez składanie wniosków dowodowych i osobiste uczestnictwo w niektórych czynnościach dowodowych, skarżyć zapadające wobec niej decyzje procesowe, zapoznawać się z aktami sprawy. Nadto ma ona szereg obowiązków, głównie determinowanych potrzebą zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania. Wystarczy wspomnieć, że na tym etapie postępowania można stosować środki zapobiegawcze tylko względem osoby, wobec której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów (art. 249 § 2 k.p.k.). Niezależnie od tego jest to czynność procesowa, która rodzi konsekwencje z zakresu prawa karnego materialnego. Dlatego też art. 313 § 1 k.p.k., z wyłączeniem wyjątków wskazanych w tym przepisie, kładzie również nacisk na potrzebę promulgacji sporządzonego postanowienia o przedstawieniu zarzutów, albowiem czynność ta umożliwia podejrzanemu od początku fazy *in personam* realizację jego prawa do obrony (zob. wyrok SN z dnia 24 czerwca 2013 r., sygn. akt V KK 453/12, Lex 1341289).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażany jest zgodny pogląd, że pomiędzy terminami "wydanie" postanowienia z art. 71 § 1 k.p.k. a "sporządzenie" postanowienia z art. 313 § 1 k.p.k., zachodzi istotna różnica, jako że dla "wydania" niezbędne jest dopełnienie kolejnych czynności procesowych wskazanych w tym drugim przepisie, określanych jako "promulgacja" postanowienia, która jest z kolei

niezbędna dla skuteczności tej czynności procesowej. Tym samym dla przyjęcia, że nastąpiło przekształcenie postępowania z fazy *in rem* w fazę *in personam*, niezbędne jest łączne spełnienie 3 warunków: sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jego niezwłoczne ogłoszenie i przesłuchanie podejrzanego, oczywiście o ile nie skorzysta on z prawa do odmowy składania wyjaśnień oraz gdy nie wystąpią okoliczności wskazane w art. 313 § 1 *in fine* k.p.k. Natomiast element niezwłoczności dokonania czynności promulgacyjnych jest spełniony, gdy od momentu sporządzenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów, następują one w możliwie krótkich odstępach czasu bez nieuzasadnionej zwłoki (zob. wyroki SN: z dnia 7 listopada 2006 r., IV KK 150/06, OSNwSK 2006/1/2107, z dnia 2 czerwca 2010 r., V KK 376/09, LEX nr 590304, postanowienia SN: z dnia 16 stycznia 2009 r., IV KK 256/08, OSNwSK 2009/1/124, z dnia 24 kwietnia 2007 r., IV KK 31/07, LEX nr 262649).

W praktyce sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jego ogłoszenie i ewentualne przesłuchanie podejrzanego, powinno nastąpić w ciągu jednego dnia, chyba że zachodzą okoliczności wskazane w art. 313 § 1 k.p.k. *in fine*. Oczywiście jest również, że organ postępowania przygotowawczego powinien tak zaplanować te czynności, aby wszystkie zostały przeprowadzone przed upływem terminu przedawnienia, ponieważ w przeciwnym razie doprowadzi on do wystąpienia negatywnej przesłanki procesowej z art. 17 § 1 pkt. 6 k.p.k.

Odnosząc te teoretyczne uwagi do sprawy niniejszej trzeba przypomnieć, że Urząd Skarbowy w T. powziął informację o naruszeniu przepisów prawa podatkowego przez A. K. w dniu 17 listopada 2014 r. (k.1). Natomiast w dniu 19 listopada 2014 r., działając jako finansowy organ postępowania przygotowawczego wszczął dochodzenie w sprawie o czyn z art. 54 § 2 k.k. s. i sporządził postanowienie o przedstawieniu A. K. zarzutu popełnienia tego przestępstwa (k. 6-7). W następstwie tych czynności pismem z dnia 19 listopada 2014 r. wezwał A. K. do stawienia się w Urzędzie Skarbowym w T. w dniu 11 grudnia 2014 r., celem jego przesłuchania w charakterze podejrzanego, informując go jednocześnie o treści zarzutu (k. 8). Wezwanie to powróciło do finansowego organu postępowania przygotowawczego w dniu 9 grudnia 2014 r. z adnotacją o nieodebraniu przesyłki dwukrotnie awizowanej (k. 9). W związku z powyższym 17 grudnia 2014 r.

zarządzono wezwanie podejrzanego za pośrednictwem Policji na drugi termin, który wyznaczono na dzień 31 grudnia 2014 r. (k. 14). Wezwanie to zostało doręczone A. K. najpóźniej w dniu 29 grudnia 2014 r. (k. 20, 21). Podejrzany nie stawił się na wskazany termin, a treść postanowienia o przedstawieniu mu zarzutu ogłoszono dopiero 23 stycznia 2015 r., kiedy to podejrzany stawił się w Urzędzie Skarbowym (k. 7, 22-25).

Biorąc pod uwagę chronologię przedstawionych wyżej czynności należy stwierdzić, że sporządzenia postanowienia o przedstawieniu A. K. zarzutu popełnienia przestępstwa z art. 54 § 2 k.k.s., oraz wszczęcia dochodzenia *in rem*, Urząd Skarbowy w T. dokonał przed dniem 31 grudnia 2014 r. Natomiast czynności promulgacyjne nastąpiły po tym terminie.

Zgodzić się trzeba ze stanowiskiem Sądów obu instancji, że oskarżony w tej fazie postępowania przygotowawczego utrudniał wykonanie zaplanowanych czynności procesowych nie reagując na wezwanie Urzędu Skarbowego w T. (k. 52 – uzasadnienie SR, k. 85 uzasadnienie SO) zapewne z uwagi na zbliżający się termin przedawnienia karalności zarzucanego mu przestępstwa. Taka postawa oskarżonego stanowiła jedną z przyczyn, wystąpienia negatywnej przesłanki procesowej, o której mowa w art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k., lecz nie jedyną.

Analiza poszczególnych czynności podejmowanych w tej sprawie przez finansowy organ postępowania przygotowawczego dla spełnienia wszystkich wymogów formalnych, których zachowanie jest w rozumieniu art. 71 § 1 k.p.k. niezbędne do wydania postanowienia o przedstawieniu podejrzanemu zarzutów, wskazuje że stosunkowo późno w relacji do daty zarzucanego oskarżonemu czynu i zapadłej w tej sprawie w dniu 21 października 2014 r. decyzji podatkowej, Urząd Skarbowy w T. wszczął karno - skarbowe postępowanie przygotowawcze w sprawie naruszenia przepisów prawa podatkowego związanych z realizacją obowiązku podatkowego przez A. K. (k.6). Nadto w okresie od 19 listopada 2014 r. do 31 grudnia 2014 r., tj. do upływu podstawowego terminu przedawnienia karalności zarzucanego oskarżonemu przestępstwa, organ ten mógł zintensyfikować swoje działania, także w aspekcie chronologii zaplanowanych czynności procesowych, aby doprowadzić do niezwłocznego ogłoszenia A. K. zarzutu oraz jego przesłuchania, tym bardziej że do wykonania tych czynności

doszło już w styczniu 2015 r., co oznacza, że nie występowała długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca bezpośredni kontakt finansowego organu postępowania przygotowawczego z podejrzanym również w listopadzie i grudniu 2014 r.

Okoliczności te pozwalają twierdzić, że stanowiska procedujących w sprawie Sądów, iż w analizowanym przypadku nie doszło do przedawnienia karalności przestępstwa zarzucanego oskarżonemu są nieprawidłowe, skoro do dnia 31 grudnia 2014 r., a zatem w terminie przewidzianym w art. 44 § 1 pkt 1 k.k.s. nie dokonano wymaganych prawem procesowym czynności promulgacyjnych dopełniających formalne wydanie postanowienia o przedstawieniu oskarżonemu zarzutu popełnienia przestępstwa z art. 54 § 2 k.k.s.

Jednocześnie Sądy obu instancji nie wykazały, aby w sprawie niniejszej zaszyły okoliczności pozwalające na uznanie, że ogłoszenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów i przesłuchanie podejrzanego nie było możliwe z powodu ukrywania się lub nieobecności podejrzanego w kraju. Przepis art. 313 § 1 k.p.k. *in fine* jest w tym względzie jednoznaczny i wskazuje tylko na te dwie kategorie przeszkód leżących po stronie podejrzanego, które pozwalają na uznanie, wydanego postanowienia o przedstawieniu zarzutów za prawnie skuteczne, mimo nieprzeprowadzenia czynności promulgacyjnych.

Natomiast do takich przeszkód wskazany przepis nie zalicza innych działań podejrzanego utrudniających prowadzenie postępowania, na które powoływały się Sądy obu instancji, takich jak: zaniechanie odbioru korespondencji, czy też brak stawiennictwa na przesłuchanie mimo prawidłowego zawiadomienia o terminie tej czynności.

Z tych względów zgodzić się należy z autorem kasacji, że orzeczenia Sądów obu instancji dotknięte były bezwzględną przyczyną odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k., skoro w analizowanym układzie procesowym przed upływem podstawowego terminu ustania karalności zarzucanego A. K. przestępstwa skarbowego nie doszło do skutecznego wydania wobec podejrzanego postanowienia o przedstawieniu zarzutów, a tym samym przejścia postępowania karnego prowadzonego w sprawie w fazę postępowania przeciwko osobie.

Fakt ten, przy braku negatywnej przesłanki z art. 439 § 2 k.p.k., obligował Sąd Najwyższy do uchylenia zaskarżonego wyroku oraz zmienionego tym orzeczeniem wyroku Sądu Rejonowego w T. i umorzenia postępowania na podstawie art. 113 § 1 k.k.s. w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. i art. 44 § 1 pkt 1 i § 5 k.k.s. oraz art. 537 § 2 k.p.k., a także obciążenia Skarbu Państwa kosztami procesu w oparciu o art. 113 § 1 k.k.s. w zw. z art. 632 pkt 2 k.p.k.

Jednocześnie uwzględnienie kasacji skutkowało zwróceniem A. K. uiszczonyj opłaty od kasacji (art. 527 § 4 k.p.k.).

kc